

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ OKUL DENEYİMİ
DERSLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ¹**

**Assesing Elementary Student Teachers' Attitudes Towards
School Experiences**

Mehmet Kaan DEMİR²

Çavuş ŞAHİN³

Serdar ARCAGÖK⁴

Öz

Bu araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde olup, araştırmaya Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda üçüncü sınıfta öğrenim gören 145 sınıf öğretmeni adayı (107 kız, 38 erkek) oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı olarak Kılınç ve Salman (2007) tarafından geliştirilen "Okul Deneyimi Dersleri Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın verilerinin analizinde SPSS paket programı kullanılmış olup, araştırma verileri normal dağılım gösterdiğinden "parametrik" istatistik teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine ilişkin tutumlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine ilişkin tutumlarının cinsiyet ve öğretmenlik mesleğini tercih etme istekliliği değişkenleri açısından anlamlı biçimde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine ilişkin tutumlarının öğretim türü değişkeni açısından anlamlı biçimde farklılaştığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni adayları, okul deneyimi dersi, tutum.

DOI: 10.14582/DUZGEF.519

¹ Bu makale 29-31 Mayıs 2014 tarihinde düzenlenen 13.. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur

² Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Çanakkale

³ Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Çanakkale

⁴ Arş. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Çanakkale.

Abstract

In this study, it is aimed to evaluate the classroom teacher candidates' attitudes toward school experience courses. The research is conducted as a screening model and consists of 145 (107 females, 38 males) classroom teacher candidates, who are studying at the Department of Education in Çanakkale Onsekiz Mart University as juniors (third grade). "School Experience Courses Attitude Scale" is used as the data collection tool of the research, which is developed by Kılınç and Salman (2007). The SPSS packet software is used to analyze the data of the research, and "parametric" statistical techniques are used, because the data of the research showed normal distribution.

Key Words: *Elementary student teachers, school experiences, attitude.*

GİRİŞ

Türkiye 2015 itibarıyla 195 üniversiteyle, 75 Eğitim Fakültesiyle öğretmen yetiştiren, hâlihazırda Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlarda 800 bine yaklaşan öğretmen ve 18 milyona yaklaşan öğrenci sayısı ile bir büyük ülkedir. Bu büyüklüğü yönetmek de büyüklüğün bir parçası olmak da çeşitli zorlukları beraberinde getirmektedir. Öğretmenler de öğretmen adayları da sistemin içine girdiklerinde bu sorunlardan nasibini almaktadır. Sistemin büyüklüğünden kaynaklanan sorunların yanında değişim çağında yaşamın doğal sonucu olarak bilginin yenilenme ve yayılma hızının artması, teknolojinin akıl almaz süratle gelişmesi ve kullanım yaşının okul çağı altına inmesi, ailelerin eğitime verdikleri önem ve gelişen eğitim olanaklarıyla beraber öğretmenlerin en önemli sorunlarından birisi de kendilerini sürekli yenilemek zorunda olmalarıdır. Bu sorun günümüzde daha önce hiç olmadığı kadar süreklilik taşıyor hale gelmiştir. 2005 yılından sonra öğretim programlarımızda yapılandırmacı yaklaşıma geçişle başlayan (kâğıt üzerindeki) devrim süreci sonrası mevcut öğretmen yapısının gençleştirilmek zorunda olması zorunluluğu hizmet içi eğitimden çok hizmet öncesi eğitimi daha önemli hale getirmiştir. Bir meslek elemanı olarak öğretmenin hizmet öncesi eğitim programında üç boyutu kapsayan bir bilgi birikimine sahip olması öngörülmektedir. Bu boyutlar; alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisinden oluşmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin mesleklerinde gerekli yeterlikleri hizmet öncesi ve hizmet-içi eğitim programlarında kazanmalarına önem verilmelidir. Öğretmen adaylarına, hizmet öncesi öğretmen eğitiminde; alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür boyutlarında yeterlikler kazandırılması gerekir. Bunun için, çeşitli derslerin yanı sıra okullarda öğretim uygulaması çalışmalarına katılmaları büyük ölçüde yararlı ve gereklidir (Sözer, 1990: 57). Öğretmen yetiştirme programının en önemli aşamalarından biri uygulama deneyimidir. Öğretmen adayı bu uygulama deneyimini uygulama öğretmeni ve uygulama öğretiminin işbirliği ile

gerçekleştirmektedir (Barnes, 2010). Günümüze doğru yaklaştıkça, mesleğe aşamalı bir şekilde hazırlanan öğretmen adaylarının meslekî deneyimi ve olgunluğu kazanmasında uygulama yapma gerekliliğinin de yeni bir yaklaşım olmadığı, uygulama sürecinde deneyimli olandan yardım alınması gerektiği görüşü 1900'lü yılların başına kadar gitmektedir. John Dewey'in 'öğrenen merkezli' öğretmen yetiştirme yaklaşımına öncülük yapmasıyla, öğretmen adaylarının meslek öncesi eğitiminde uygulama boyutu ön plâna çıkmıştır. Ancak, 1980'lere kadar uygulama süreci genellikle öğretmen adaylarının okullara sınıf ve okul ortamını gözlemek amacıyla gönderilmesi olarak algılanmıştır. Bu yaklaşım hizmet öncesi öğretmen eğitiminde meslekî deneyimin kazanılması bakımından yeterli olmasa da, öğretmen eğitiminin evrimi açısından bakıldığında şimdiki uygulamalara temel olma özelliğini taşımaktadır (Kiraz, 2003).

Öğretmenlerin yetiştirilmesinde dünyaca kabul görmüş iki yaklaşım vardır. Bunlardan biri kuram-uygulama yaklaşımı, diğeri ise uygulama-kuram yaklaşımıdır. Bu yaklaşımlardan kuram-uygulama yaklaşımını eğitimciler tarafından, öğretmenlerin hizmet öncesi almış oldukları eğitimin teoriye dayalı olması ve alınan bu teorik bilgilerin gerçek sınıf ortamında öğrenme etkinlikleri ile ilişkilendirilmeden verilmesi olarak nitelendirilmektedir. Uygulama-kuram yaklaşımına göre ise öğretmen yetiştirme programlarında yer alan kuramsal bilgi bakımından zenginleştirilmiş derslerden ziyade sınıf içi uygulamaları içeren çalışmalara daha çok zaman ayrılmasının gerekliliğine vurgu yapılmıştır (Azar, 2003). Oğuz' un (2004) aktardığına göre Hassard (1999), öğretmen adaylarının okullarda geçirdikleri deneyimlerin, onlara gerçek yaşam problemlerinden hareketle, kendi bilgilerini kendilerinin oluşturmasına olanak sağladığını, Perrenoud (2001) da öğretmen eğitiminde yeterliklerin kazandırılmasında kuram ve uygulamanın birbiriyle bütünleşmesi önem taşıdığını vurgular.

Türkiye'de öğretmenlerin daha nitelikli yetiştirilmesine yönelik çalışmalar uzun yıllar öncesine dayanır. Öğretmen eğitimi uygulamalarının 166 yıllık geçmişi vardır. Cumhuriyet döneminde, öğretmen yetiştirmeye dönük çabalar Atatürk'ün önderliğinde artmıştır. Atatürk; "Öğretmenler, yeni nesil sizin eseriniz olacaktır." sözüyle yeni nesillerin yetiştirilmesinde en önemli rolün öğretmenlerin olduğunu vurgulamıştır. Dünyada Fransız İhtilali sonrası öğretmen yetiştirmeye Fransa'da verilmeye başlanan öneme paralel Türkiye, Cumhuriyet Tarihi sürecinde öğretmen yetiştirme ve uygulamada önemli bir deneyim kazanmıştır. Bu süreçte, Eğitim kursları, Köy Enstitüleri, İlköğretmen Okulları, Yüksek Öğretmen Okulları, Eğitim Enstitüleri, Eğitim Yüksek Okulları, Eğitim Fakülteleri gibi kurumlar aracılığıyla öğretmen yetiştirilmiştir.

Eski' nin (1992: 345) çeşitli kaynaklardan aktardığına göre ilkökul öğretmenini yetiştiren kurumların tarihçelerine baktığımızda uygulama çalışmalarıyla ilgili olarak şu bilgileri görmekteyiz: Darülmualmin-i İptidaiye'

de 9 saat “Tatbikat” dersi vardır. Aynı okulların 1924 programında “Usul-i Tedris ve Tatbikat” dersi yine, haftada 9 saat olarak yer almıştır. İlköğretmen Okullarının 1937-1938 yıllarındaki programında ise; ikinci sınıfta 2, üçüncü sınıfta 7 saat “Tedris Usulu ve Tatbikat” dersinin olduğu görülmektedir. Köy Enstitülerinin 1943 programında “Öğretim Metodu ve Tatbikat” dersi vardır. Aynı okulların 1947 programında; beşinci sınıflarda 6 saat “Özel Öğretim Metodu ve Uygulama” dersi olduğu anlaşılmaktadır. Köy Enstitüleri kapatılıp, İlköğretmen Okuluna dönüştürüldükten sonra da, uygulama dersleri devam etmiş ve dersin gerekleri titiz bir şekilde yerine getirilmiştir. İlköğretmen Okullarının beşinci sınıfında 2, altıncı sınıfında ise haftada 6 saat “Öğretim Metodu ve Uygulama” dersi konmuştur. Adaylara öncelikle kuramsal bilgiler verilmiştir. Ayrıca bu ders, haftanın bir gününe konmuş: bunun sonucunda öğrenciler kısa süreli olarak çevredeki okullara giderek ders etkinliklerine katılmışlardır. Öğretmen adayları altıncı sınıfın son döneminde iki ay süreyle birleştirilmiş sınıflı köy ilkokullarında uygulama çalışmaları yapmışlardır. Bu güzel uygulamalar ve gelenekler 1974-1975 ders yılından itibaren başlayan (adı 1982’de Eğitim Yüksekokulu olan) Eğitim Enstitüleri döneminde hızla erozyona uğramıştır. YÖK tarafından Eğitim Yüksekokullarına gönderilen ders dağıtım programında; Gözlem, Uygulama, Staj Çalışmaları ve Uygulama semineri, adlarıyla ifade edilen çalışmalar üçüncü ve dördüncü sınıflarda birer yarıyıl olarak planlanmıştır.

Her geçen gün artan öğrenci sayısı ile orantılı olarak öğretmen sayısında da bir artış gözlenmekte fakat öğretmenlerin nicelik yönündeki bu artış, nitelik yönünden ele alındığında durum pek iç açıcı görünmemektedir.

Öğretmen yetiştirme uygulamalarını niteliksel boyutta ele aldığımızda 1960’lı yıllarda başlayan “Vekil Öğretmen” uygulaması, 1974’deki “Hızlandırılmış Öğretmen Yetiştirme Uygulamaları” Türk eğitim tarihinde öğretmen yetiştirmeye yönelik hataların açık örnekleridir (Gözütok, 1991). Türkiye’de öğretmen yetiştirme görevi 1981 yılında yayımlanan 2547 sayılı yasayla YÖK çatısı altında toplanan üniversitelere verilmiştir. Bugüne dek öğretmen yetiştiren kurumların yapılanmaları çeşitli dalgalanmalarla sürmüştür (Küçükahmet vd., 2000: 37-39). Günümüzde bilgi toplumlarının oluşmasında ve şekillenmesinde öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Ancak öğretmenlerin bu önemli görevlerde aktif rol oynamasında belirli yeterliliklere ihtiyaç olduğu bir gerçektir. Lisans düzeyinde ilgili alan bilgileri bakımından belirli yeterliliklere ulaşan öğretmen adayının bu birikimlerini formasyon dersleriyle yoğurması gerekmektedir. Bu amaçla öğretmen eğitiminde formasyon derslerine ve uygulama çalışmalarına yer verilmektedir (Tekeli, 2004).

Okul Deneyimi

Eğitim Fakültelerinde, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)/Dünya Bankası, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGP) Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Geliştirme çerçevesinde, yerli ve yabancı uzmanların rehberliğinde

1994-1997 yılları arasında çalışmalar yapılmıştır (Günçer, 1999: 3). YÖK, 1998 yılında eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecinde Fakülte-Okul İşbirliği programını gerçekleştirmiştir. Amerika, İngiltere gibi ülkelerin öğretmen yetiştirme programlarını inceleyen kurulun çalışmaları sonucunda, eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması yoluna gidilmiştir. Milli Eğitimi Geliştirme Projesi nitelikli öğretmenin nasıl yetiştirileceği üzerine kuruludur. Bu bağlamda farklı ülkelerin öğretmen eğitimi sistemleri incelenmesi sonucunda İngiliz PGCE (Post Graduate Certificate in Education) sistemine benzer yapı oluşturulmuştur (Toprak ve Akboy, 1999). Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığı'nın daha nitelikli öğretmenler yetiştirmek amacıyla birçok ülkenin öğretmen eğitimi programlarını incelemesi ve 1998-1999 eğitim-öğretim yılından itibaren Türkiye'deki eğitim fakültelerini yeniden yapılandırma çalışmalarıyla öğretmen eğitimi programlarında öğrencilerin alan öğretimi bilgisi ile bu bilginin kullanıldığı uygulama okullarında elde edilen deneyimlerin yüksek nitelikli öğretmenlerin yetişmesinde çok önemli unsurlardan biri olduğunu ortaya konmuştur (YÖK, 1999). Bu yüzden YÖK yeni öğretmen eğitimi programı için hem ortak bir müfredat belirleyerek bir standart getirmiş hem de alan öğretimi dersleri ile okulda yapılan aktiviteleri artırma yoluna gitmiştir. Bu yeni yapı içerisinde, Özel Öğretim Yöntemleri I ve II, Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Planlama ve Değerlendirme ve Sınıf Yönetimi gibi yeni derslere ek olarak, öğretmen adaylarının uygulama okullarında daha fazla deneyim kazanması amacıyla, Öğretmenlik Uygulamasının yanında, Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II adlarıyla iki yeni ders eğitim fakülteleri programlarına eklenmiştir (YÖK, 1999). YÖK/Dünya Bankası Millî Eğitimi Geliştirme Projesi sonucunda öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin eğitim programlarında yer alan uygulamaya yönelik derslerin kapsamı, teori ve uygulama saat tutarı, kredi miktarı, bu derslere ilişkin çalışmaları yürütmekten sorumlu, fakültenin, uygulama okulunun, uygulama öğretim elemanının, uygulama okulu yöneticilerinin, uygulama öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının uygulama etkinlikleri, görev ve sorumlulukları, uyacakları kurallar ve değerlendirme biçimleri belirlenmiş, bunlarla ilgili çeşitli yönergeler hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur (YÖK, 1998).

1998 yılında eğitim fakültelerinde uygulanmaya başlanan lisans programlarında Okul Deneyimi dersi; Sınıf Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği, Resim Öğretmenliği, Müzik Öğretmenliği, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Almanca Öğretmenliği ve Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II şeklinde yerini almıştır. Sekiz yılı aşkın bir süre bu program eğitim fakültelerinde uygulandıktan sonra 2006 yılında Yükseköğretim Kurulu programın aksayan yönlerini gidererek, geliştirmeye yönelik bir çalışma başlatmış ve bu çerçevede Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi ve Okul

Deneyimi I dersleri kaldırılırken fakültelere, programların yaklaşık %30 oranında dersleri belirleme yetkisi verilmiş, seçmeli ders olanağı artırılmıştır. Ayrıca sayılan lisans programlarında tek dönemlik ders olan Öğretmenlik Uygulaması dersi bazı lisans programlarında iki döneme çıkarılarak Öğretmenlik Uygulaması I ve Öğretmenlik Uygulaması II şeklinde yerini almıştır. Bu düzenlemede, lisans programlarının zayıf görünen kültür boyutu zenginleştirilmiş, öğretmenlik meslek bilgisi dersleri de yeniden yapılandırılmıştır (YÖK, 2007). Başka bir ifadeyle, öğretmenlik programları ile uygulama okulları arasındaki uygulama çalışmaları genel olarak azaltılmış, sınıf öğretmenliği programının öğretmenlik uygulaması ise artırılmıştır (YÖK, 2007). 1998-1999 Eğitim-Öğretim yılından 2006 yılına kadar, eğitim fakülteleri öğrencileri Okul Deneyimi I dersini 1.sınıf 2. yarıyılıda, Okul Deneyimi II dersini 4.sınıf 7. yarıyılıda, Öğretmenlik Uygulaması dersini ise 4.sınıf 8.yarıyılıda almışlar, daha sonra, Okul Deneyimi I dersi, çeşitli nedenlerden dolayı ders programından çıkarıldıktan sonra YÖK'ün eğitim fakülteleri için geliştirdiği yeni ders programı ile 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren sınıf öğretmeni adayları için 6. yarıyılıda Okul Deneyimi, 7. ve 8.yarıyılıda ise Öğretmenlik Uygulaması derslerine yer verilmiştir.

Okul Deneyimi, bir yarıyıl süresince her hafta bir saati fakültede seminer şeklinde, dört saati de uygulama okullarında gerçekleştirilen üç kredilik bir derstir. Okul deneyimi dersleri, öğretmenlik uygulaması öncesi, öğretmen adaylarının hazır bulunuşluklarını istenilen düzeye getirmeye yöneliktir. Milli Eğitim Bakanlığının Ekim 1998'de Tebliğler Dergisinde yayınladığı "Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge" sine göre: "Okul Deneyimi, öğretmen adaylarına, okul örgütü ve yönetimi ile okullardaki günlük yaşamı tanıma, eğitim ortamlarını inceleme, ders dışı etkinliklere katılma, deneyimli öğretmenleri ders başında gözleme, öğrencilerle bireysel ve küçük gruplar halinde çalışma ve kısa süreli öğretmenlik deneyimleri kazanma olanağını veren, onların öğretmenlik mesleğini doğru algılayıp benimsemelerini sağlayan fakülte öğretim programında yer alan dersleri, Öğretmenlik Uygulaması, öğretmen adaylarına, öğretmen olacağı alanda ve öğretim düzeyinde, bizzat sınıf içinde öğretmenlik becerisi kazandıran ve belirli bir dersi ya da dersleri planlı bir şekilde öğretmesini sağlayan; uygulama etkinliklerinin tartışılıp değerlendirildiği bir dersi" ifade etmektedir (MEB, 1998). Okul deneyimi sürecinde aday öğretmenlerin kendilerini rahat hissetmeleri, güven içerisinde olmaları, korku ve tedirginlikten uzak bulunmaları, çevresindekilere inanmaları ve güvenmeleri, sürecin sağlıklı ve verimli geçmesi için gerekli bir başka yöndür... Bu dersten en iyi şekilde yararlanabilmeleri için aday öğretmenlerin bu beklentileri; danışman, rehber öğretmen ve uygulama okulu yöneticisi, ilköğretim öğrencisi ve diğer aday öğretmenler tarafından olabildiğince karşılanmaya çalışılmalıdır. Çünkü aday öğretmenlere karşı öğretim elemanları tarafından takınılan tavırların niteliği, onların öğretmenlik

mesleğine karşı olan tutum ve davranışlarını önemli ölçüde etkilemektedir (Saracaloğlu vd., 2004).

Öğretmen adayları mesleğe başlamadan önce lisans eğitimlerinin önemli bir kısmını uygulama okullarında kendilerine rehberlik yapan öğretmenlerle birlikte geçirirler. Öğretmen yetiştirme programlarının uygulama boyutu süre bakımından ülkeler ya da kıtalar arası farklılıklar göstermesine rağmen genelde içerik olarak benzerlikler gösterir. Bu süre, Yeni Zelanda'da dört haftalık bir zaman dilimine sahipken, Almanya, Fransa, Lüksemburg, Belçika ve Çin'de ise 1 yıldır. Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulama süresi eyaletler arasında farklılıklar göstermesine rağmen genelde 8 haftadan iki döneme kadar olan 12-15 haftalık bir uygulamayı içerir (Cobb, 1999). Türkiye'de ise bu süre sınıf öğretmeni adayları için 3 dönem (6.-7.-8. dönemler) bölünmüştür. Üniversiteler, eğitim fakültelerinde okuyan öğrencilerine, dört yıllık hizmet öncesi eğitim süresi boyunca, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilk ve ortaöğretim okullarında uygulama yapma olanağı tanınmaktadırlar. Öğretmen adayları uygulamalar kapsamında 'Okul Deneyimi' ve 'Öğretmenlik Uygulaması' adı altında çeşitli dersler alarak, sınıf ortamında gerek gözlem yoluyla, gerekse öğretme öğrenme sürecinin aktif katılımcıları olarak öğretmenlik becerilerini geliştirmeye çalışmaktadırlar. Bu sürecin işleyişi, üniversite-okul işbirliği çerçevesinde, üniversiteler ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarca görevlendirilen çeşitli koordinatörler, uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim elemanları tarafından sağlanmaktadır. Öğretmen adayları 'Okul Deneyimi' dersi kapsamında, uygulama koordinatörleri tarafından belirlenen uygulama okullarına gönderilerek bir dönem süresince belirtilen çalışmalara katılmaktadırlar. Bu derslerin başarılı yürütülebilmesi konuyla ilgili tüm kişi (Öğretmen Adayı, Uygulama Öğretim Elemanı, Uygulama Öğretmeni, Bölüm Uygulama Koordinatörü, Fakülte Uygulama Koordinatörü, Uygulama Okulu Koordinatörü ve Milli Eğitim Müdürlüğü Uygulama Koordinatörü) ve kurumların (öğretmen yetiştiren fakülteler ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumları) görev, yetki ve sorumluluklarının bilincinde olmaları ve bunları istekli ve eksiksiz bir biçimde yerine getirmeleriyle mümkündür.

Okul uygulama çalışmalarının fakülte, il/ilçe milli eğitim müdürlüğü ve uygulama okulları tarafından işbirliği temelinde sağlıklı biçimde yürütülmesi için Yükseköğretim Kurulu ile Milli Eğitim Bakanlığı bir 'protokol' imzalamış ve bu protokole bağlı olarak hazırlanan bir 'yönerge'yle uygulamanın nasıl gerçekleştirileceği düzenlenmiştir (MEB, 1998). Okul uygulama çalışmalarının yürütülmesinde üç önemli kurumun "programın uygulayıcısı/yürütücüsü" konumunda bulunduğu görülmektedir. Bunlar, fakülteler, il/ilçe milli eğitim müdürlükleri ve uygulama okullarıdır. Okul uygulama çalışmalarının kurumsal yapısını oluşturan bu kurumların en önemli işlevleri çalışmaların eşgüdüm içerisinde yürütülmesini sağlamaktır. Yasal düzenlemeye göre kurumların, söz konusu eşgüdümü kendi bünyelerinden atadıkları "uygulama koordinatörü" aracılığıyla sağlamaları öngörülmektedir

(YÖK, 1998). Fakülte uygulama koordinatörü hem kurum içindeki örgütlenmeden hem de kurumlar arasındaki eşgüdümün sağlanmasından sorumludur. Bölüm uygulama koordinatörleri, uygulama okullarının uygulama koordinatörleriyle uygulama planlarının düzenlenmesinden ve bölüm içi çalışmaların örgütlenmesinden sorumludurlar. Okul uygulama çalışmalarında öğretmen adaylarına mesleki rehberlik hizmeti sunmak üzere görevlendirilen, fakülte ile uygulama okulu arasında iletişimi sağlayan bir başka görevli, uygulama öğretim elamanlarıdır. Uygulama öğretim elamanlarının görevleri öğretmen adayları, uygulama okulu yöneticileri, uygulama öğretmenleri ve fakülte arasında iletişimi sağlamak, uygulama okulu koordinatörüyle birlikte uygulama öğretmenlerini belirlemek, öğretmen adayına akademik danışmanlık yapmak ve öğretmen adayını değerlendirmek biçiminde belirlenmiştir (YÖK, 1998).

Okul Deneyimi dersinin içeriği aşağıdaki şekilde maddeleştirilebilir.

1. Dönem Planı Hazırlama
2. Öğretmenin Okuldaki Bir Günü
3. Öğrencinin Okuldaki Bir Günü
4. Dersin Düzenlenmesi ve Aşamaları
5. Öğretim Yöntem ve Teknikleri
6. Eğitimde Yeni Yönelim ve Değerler
7. Öğrenci Etkinlik ve Çalışmalarının Değerlendirilmesi
8. Dersin Yönetimi ve Sınıfın Kontrolü
9. Okulun Örgüt Yapısı
10. Okul Müdürü ve Görevleri
11. Okul-Toplum İlişkileri
12. Okul Deneyimi Çalışmalarının Değerlendirilmesi

İlgili birim ya da kurullar, fırsat ve olanaklar oluşursa yukarıda listelenen etkinlikler dışında da farklı gözlem konularına yer verebilir (Yılmaz, 2009).

Okul deneyimi uygulamasının amacı; hizmet öncesinde okul iklimine alışmak, okuldaki yapılanmayı kavramak, okuldaki birim ve unsurları tanımak ve öğretmenlik için gerekli olan bilgi ve beceriyi kazanmak olup, daha çok gözlem ağırlıklıdır (Harmandar vd., 2000). Sands ve arkadaşları (1996: 2) ise okul deneyiminin amacını şu şekilde belirtmektedirler: Öğretmen adaylarında, eğitim gördükleri düzeyde öğretmenlik ve değerlendirme yapmak için gereken mesleki yeterliliği oluşturmak, öğrencilerin yaş, yetenek, özel ihtiyaç ve geçmiş birikimlerine öğretmenliklerini etkili bir şekilde uyarlayabilmeleri için öğretmen adaylarını hazırlamak, etkili bir okul ortamına katkıda bulunacak

anlayış ve tutumlara sahip profesyonel birer öğretmen olabilmeleri için öğretmen adaylarını hazırlamak (Aktaran: Oral ve Dağlı, 1999). Okul deneyimi süresince öğretmen adaylarının okullarda gözlem yapmaları, gözlemleri üzerinde düşünmeleri ve öğretmenlik becerilerinde deneyim kazanmaları hedeflenmektedir (Battal, 1998). Yıldız'a (2002) göre de okul deneyimi dersleri tamamlandığında, öğretmen adayları şu özellikleri kazanmış olmalıdırlar: Okul organizasyonunu ve öğretmenliği sistemli bir yaklaşımla tanımış olma, iyi düzenlenmiş öğretmenlik deneyimleri aracılığıyla, öğretim programı kapsamındaki öğretme-öğrenme etkinliklerini gerçekleştirmek için gerekli mesleki yeterlikleri kazanmaya başlamış olma, öğrenme, gelişme bakımından öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar konusunda deneyim kazanmış olma, uygulama okulundaki öğretmenlerle işbirliği yapmış olma ve okulda etkili bir biçimde çalışmak için gerekli kişisel becerileri geliştirmiş olma, okulun organizasyonu, yönetimi ve okuldaki günlük işler ile okulda bulunan kaynaklar üzerinde bilgi sahibi olma.

Öğretmenlik mesleğine dışarıdan bakmak yerine, mesleğin içine girerek her köşesine yakından dokunmak, öğretmen adaylarının mesleği daha iyi kavramalarını ve benimsemelerini sağlar (Oğuz, 2004). Bir dersin amaçlarının hangi ölçüde gerçekleştiğini anlayabilmenin yollarından biri, ders sürecinin öğrenciler tarafından değerlendirilebilmesi ve bu değerlendirmelerin de öğretim elemanları ve ilgili kurumlarca incelenmesinin sağlanmasıdır. Fakülte-Okul İşbirliği Projesi çerçevesinde Okul Deneyimi derslerinin amacına ulaşması nitelikli öğretmen yetiştirilmesi açısından önemlidir. Sürecin doğru işleyip işlemediği, hedeflenen kazanımların edinilip edinilmediği konusunda uygulamanın en önemli aktörleri olan öğretmen adaylarının tutumlarının saptanması eksiklerin giderilmesi için gereklidir. Buna ek olarak, yeni eğitim sistemi ile (4+4+4) ile birlikte öğretmen adaylarının okul deneyimine ilişkin tutumlarındaki değişikliklerin irdelenmesinin yararlı olacağı düşünülmüştür. İlkokulların 5 yıldan 4 yıla indirilmesi ve ilköğretimden ilkokul + ortaokul sistemine dönüş uygulaması sonrası sınıf öğretmeni adaylarının atanma oranından değişen ders özelliklerine kadar birçok konu öğretmen adaylarında tutum değişikliklerine etki edebilir hususlardır. Zorunlu Kesintili 12 Yıllık Eğitim (4+4+4) uygulaması öncesinde okul deneyimi konusuyla ilgili yeterli çalışmalar (tartışma başlığında incelenmiştir) olmakla birlikte uygulama sonrası ortaya çıkan tutumları araştıran bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu yüzden araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine ilişkin tutumlarını cinsiyet, öğretim türü ve mesleği seçmedeki isteklilik değişkenleri doğrultusunda değerlendirmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine ilişkin tutumlarını belirlemektir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları hangi düzeydedir?
2. Sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları;
  - a) Cinsiyete (K-E),
  - b) Öğretim türüne (I.Ö-II. Ö),
  - c) Öğretmenlik mesleğini tercih etme istekliliğine (çok isteyerek-az isteyerek-rasgele-istemeyerek) göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modellerinde araştırma kapsamında yer alan bireyler ya da nesnelere kendi koşulları içinde olduğu gibi değerlendirilmeye çalışılır (Karasar, 2009). Tarama araştırmaları belirli bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde ele almayı gerektirir (Büyüköztürk vd., 2010).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2013-2014 öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören sınıf öğretmenleri adaylarından oluşmaktadır. Evrenden seçkisiz yolla örneklem seçilmiş olup, araştırmanın örneklemi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı üçüncü sınıflarında öğrenimini sürdüren 145 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verilerinin toplanmasında Kılınc ve Salman (2007) tarafından geliştirilen "Okul Deneyimi Dersleri Tutum Ölçeği (ODDTÖ)" kullanılmıştır. Ölçek 20 maddeden oluşan, beşli likert tipi derecelendirme ölçeği şeklinde Ölçekte 12'si olumlu 8'i olumsuz yargı içeren toplam 20 madde bulunmaktadır. Tutum ölçeğinin geliştirilme sürecine bakıldığında ilk uygulamanın ardından faktör analizi yapılmış ve madde toplam test korelasyonlarına bakılmıştır. Bu işlemlerin ardından faktör yükleri 0.30 ve altında olan 18 madde ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğe alınan maddelerin madde-test korelasyonları 0,53 ile 0,78, temel bileşenler analizine göre faktör yükleri 0,32 ile 0,73 arasında değişmektedir. Güvenirlilik için yapılan analiz sonrası tutum ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alpha) 0,94 olarak bulunmuştur. Ölçekte yer alan olumlu ifadeler "kesinlikle katılıyorum" seçeneğinden, "kesinlikle katılmıyorum" seçeneğine doğru 5'ten 1'e sayısal değerler verilerek puanlanmıştır. Ölçekte yer alan olumsuz maddeler ise 1'den 5'e sayısal değerler verilerek puanlanmıştır (Kılınc ve Salman, 2007). Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi dersine yönelik tutumları incelendiğinden "kesinlikle katılıyorum" ve "katılıyorum"

seçenekleri tek başlık halinde; “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçenekleri de benzer şekilde tek başlık halinde birleştirilerek ölçek maddeleri puanlanmıştır. Dolayısıyla olumlu maddeler “katılıyorum”, “fikrim yok” ve “katılmıyorum” şeklinde 3’ten 1’e doğru puanlanmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan ise 60’tır. Toplam tutum puanlarının yorumlanmasında 20 ile 60 arasında olan puanların aralıkları, 20.00-33.33 puan aralığı *olumsuz tutum*, 33.34- 46.67 puan aralığı *orta düzey tutum*, 46.68-60.00 puan aralığı ise *olumlu tutum* olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi aşamasında gerçekleştirilen tüm istatistiki analizler SPSS 18.0 istatistik programında gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin analizinden elde edilen sonuçlar tablolar şeklinde gösterilmiştir. Verilerin analizinde .05 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır. Elde edilen veriler aritmetik ortalama, standart sapma, t-Testi, Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak çözümlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgular, araştırmanın bağımsız değişkenlerine göre sırası ile ele alınıp, araştırma bulguları tablolar halinde gösterilmiştir.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutum Düzeyleri

Tablo 1’ de sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutum düzeyleri incelenmiş, bu düzeylere ilişkin aldıkları puanların aritmetik ortalama, standart sapma, mod, medyan, en yüksek ve en düşük değerleri gösterilmiştir. Tablo 2’ de ise sınıf öğretmeni adaylarının olumlu tutum gösterdikleri ilk üç madde ve olumsuz tutum gösterdikleri ilk üç madde gösterilmiştir.

Tablo 1. Sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutum düzeylerinin analiz sonuçları

Ölçek	N	$\bar{x}$	Ss	Mod	Medyan	Minimum	Maksimum
Tutum	145	42.538	0.21	40	42	20	60

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi dersleri tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 42.538’dir. Okul deneyimi derslerine ilişkin öğretmen adaylarının aldıkları en yüksek puan 60, en düşük puan 20’dir. Bu bağlamda sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulamaları derslerine yönelik tutumlarının ($\bar{x}$ =42.538) orta düzeyde (ne olumlu ne olumsuz) olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2. Sınıf öğretmeni adaylarının en yüksek ve en düşük tutum düzeyleri analiz sonuçları

Maddeler	$\bar{x}$	Ss
Okul deneyimi derslerinin gerekli olduğunu düşünüyorum	2.87	.406
Ders, okul, öğretmen ve öğrenci gözlemlerinin faydalı olduğunu düşünüyorum	2.85	.424
Okul deneyimi sayesinde sınıf karşısında heyecanımı yendiğime inanıyorum	2.57	.585
Staj okullarındaki öğrencilerin olumsuz tavırları bu derslere olan ilgimi azalttı	1.56	.675
Öğretmenlik deneyimi sayesinde öğretmenlik uygulaması derslerinin bana göre olmadığını anladım.	1.47	.698
Okul deneyimi sayesinde öğretmenlik mesleğinden soğudum	1.33	.613

Tablo 2' ye göre sınıf öğretmeni adaylarının en yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları ilk üç madde; “Okul deneyimi derslerinin gerekli olduğunu düşünüyorum ($\bar{x}=2.87$, Ss=.406)”, “Ders, okul, öğretmen ve öğrenci gözlemlerinin faydalı olduğunu düşünüyorum ($\bar{x}=2.85$, Ss=.424)” ve “Okul deneyimi sayesinde sınıf karşısında heyecanımı yendiğime inanıyorum ($\bar{x}=2.57$, Ss=.585)” maddeleridir. En düşük olumlu tutuma sahip oldukları ilk üç madde ise “Okul deneyimi sayesinde öğretmenlik mesleğinden soğudum ($\bar{x}=1.33$, Ss=.613)”, “Öğretmenlik deneyimi sayesinde öğretmenlik uygulaması derslerinin bana göre olmadığını anladım ($\bar{x}=1.47$, Ss=.698)” ile “Staj okullarındaki öğrencilerin olumsuz tavırları bu derslere olan ilgimi azalttı ($\bar{x}=1.56$, Ss=.675)” maddeleridir.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3. te gösterilmiştir.

Tablo 3. Sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre analiz sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	sd	t	p	Fark
Kız	107	2.10	.210	143	-1.582	.116	---
Erkek	38	2.17	.237				

Tablo 3'e göre sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(143)} = -1.582$, $p > .05$]. Erkek sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları ($\bar{x} = 2.17$) kız sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine ilişkin tutumlarına ($\bar{x} = 2.10$) göre daha yüksek olmasına rağmen aralarındaki bu fark anlamlı değildir. Bu durum cinsiyetin sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları üzerinde etkili bir değişken olmadığını göstermektedir.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutumlarının Öğretim Türü Değişkenine Göre İncelenmesi

Sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumlarının öğretim türü değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 4. de gösterilmiştir.

Tablo 4. sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumlarının öğretim türü değişkenine göre analiz sonuçları

Ö.T.	N	$\bar{x}$	Ss	sd	t	p*	Fark
I.Öğretim	88	2.06	.195	143	-4.187	.000	I-II
II.Öğretim	57	2.21	.225				

$p^* < .05$.

Tablo 4'e göre sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları öğretim türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(143)} = -4.187$, $p < .05$]. İkinci öğretimde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları ($\bar{x} = 2.21$) birinci öğretimde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarına göre daha olumludur. Bu bulgu ikinci öğretimde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine karşı daha olumlu tutuma sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutumlarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme İstekliliği Değişkenine Göre İncelenmesi

Sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumlarının öğretmenlik mesleğini tercih etme istekliliği değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır.

Tablo 5. Sınıf öğretmeni adaylarının Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutumlarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Ö.T.	Tercih Nedenleri	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Fark
	Çok İsteyerek	58	2.10	.189	.862	.462	-----
	Az İsteyerek	56	2.14	.195			-
	Rasgele	7	2.13	.242			
	İstemeyerek	24	2.18	.271			

Tablo 5. incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumlarının öğretmenlik mesleğini tercih etme değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı görülmektedir [$F_{(3-144)}=.862$, $p>.05$]. Bu durum öğretmenlik mesleğini tercih etme istekliliğinin sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi dersine yönelik tutumları üzerinde etkili bir değişken olmadığını göstermektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumlarının orta düzeyde (ne olumlu ne olumsuz) olduğu, bu tutumların cinsiyete ve öğretmenlik mesleğinin seçmedeki isteklilik durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği, öğrencilerin öğrenim gördükleri öğretim türüne göre ise ikinci öğretim öğrencileri lehine anlamlı farklılık olduğu anlaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarıyla doğrudan ilgili olduğu düşünülen çalışmalara bakıldığında cinsiyet değişkeni açısından benzer sonuçlara ulaşan çalışmalar söz konusudur. Rıza ve Hamurcu (2000), Yıldız (2006), Güzel ve Oral (2008) ve Şaşmaz-Ören, Sevinç ve Erdoğan' un (2009) çalışmalarında da gerek tutumların gerekse de görüşlerin cinsiyet değişkeniyle ilişkisinin olmadığı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretim türü değişkeni açısından ilgili çalışmalara bakıldığında çok fazla çalışmaya rastlanılmamış olmakla beraber farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar söz konusudur. Şaşmaz-Ören, Sevinç ve Erdoğan' un (2009)

yaptıkları çalışmada I. Öğretim ve II. Öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik benzer tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir. Yıldız' ın (2006) yaptığı çalışmada da ders etkinliklerinin gerçekleştirilme olanağı ile öğrenim türü arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, benzer şekilde I. ve II. Öğretim öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Araştırmanın bir diğer değişkeni olan öğretmenlik mesleğini seçmede isteklilik durumuyla okul deneyimi derslerine ilişkin tutumu inceleyen bir araştırmaya rastlanılmadığından ilgili sonucu karşılaştırma imkânı bulunamamıştır.

İlgili literatür ayrıntılı incelendiğinde okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersi hakkındaki tutum, görüş, algı ve memnuniyet durumlarını ve karşılaşılan sorunları-önerileri farklı açılardan ele alan çeşitli araştırmalar olduğu saptanmıştır. Bu araştırmalar incelendiğinde farklı yöntemlerle farklı yer ve zamanlarda yapılan araştırmalar (Tüfekçi, 1999; Koroğlu ve diğerleri, 2000; Korkmaz ve Akbaşı 2001; Dilek ve Özdemir, 2002; Sağlam ve Sağlam, 2002; Azar, 2003, Senemoğlu, 2003; Işıkoğlu ve diğerleri, 2007), okul uygulama çalışmalarındaki sorun kaynaklarının temelinde kurumlar arasında eşgüdüm ve bu kurumlardaki görevliler arasında iletişim konusunun olduğunu göstermektedir (Azar, 2003; Özbek ve Aytekin, 2003, Kudu, Özbek ve Bindak, 2006; Aydın, Selçuk ve Yeşilyurt, 2007, Küçükylmaz, 2010; Yeşilyurt ve Semerci, 2011). Bununla birlikte, uygulama okulu koordinatörlerinin, yöneticilerinin ve uygulama öğretmenlerinin mesleki rehberlik becerileri konusunda yeterli olmadıkları (Gürşimşek ve Hamurcu, 1999; Kavcar ve diğerleri, 1999; Kiraz ve Uyangör, 1999; Oral ve Dağlı, 1999; Saka ve Akdeniz, 1999; Harmandar vd., 2000; Paker, 2000; Toprakçı ve Üstün, 2002; Sevim, 2002; Şahin, 2004; Güven, 2004; Yapıcı ve Yapıcı, 2004; Gömleksiz, Mercin, Bulut ve Atan, 2006; Demircan, 2007; Işıkoğlu vd., 2007; Kudat, 2009) ayrıca, hizmet öncesi öğretmen eğitimine yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları ve uygulama okullarının fizik altyapılarının yetersiz olduğu yine araştırmalarla saptanan diğer sorunlardandır (Çepni vd., 1999; Akkoç, 2003). Kuyumcu (2003) yaptığı araştırmasında, okul uygulaması çalışmalarının haftada bir gün olmasının öğretmen adayının belli bir öğrencinin, grubun ya da sınıfın başarılarını izleyememelerine ve onlara dönük rehberlik yapamamalarına neden olduğunu saptamıştır. Araştırmalar (Kocabaş ve diğerleri, 2000; Çiçek ve Koçak, 2002; Gürbüz ve Sülün, 2004) öğretmen adaylarının okul uygulama çalışmalarına genellikle hazır olarak gelmediklerini göstermektedir. Yapılan son araştırmalarda (Akkoç, 2003; Güven, 2004; Işıkoğlu vd., 2007) gerek eğitim fakültelerinin gerekse il/ilçe milli eğitim müdürlüklerinin ve uygulama okullarının, mevcut düzenlemeyle bünyelerinde oluşturdukları “uygulama koordinatörlüğü” aracılığıyla yukarıda sözü edilen sorunlarla yaşamaya devam ettiklerini göstermektedir. Bu çalışmalarda, derslerin kazandırdığı olumlu davranışlar yanında, derslerin uygulandığı öğretmenlik programları arasında başarı farklılıkları olduğu,

uygulama okullarında gözlemlerin gerektiği gibi yapılamadığı, hayali gözlemlere dayalı ödevlerin hazırlandığı ve ödevlerin de gerektiği gibi değerlendirilemediği belirtilmektedir.

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda genel bir değerlendirme yapılacak olursa sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine ilişkin tutumlarının orta düzeyde olması konusunda nitel araştırmalara ihtiyaç olduğu muhakkaktır. Bununla birlikte bu tutumların uygulama okulu, uygulama okulu öğretmenleri, fakültedeki uygulama öğretim elemanları ve öğrencilerin bireysel farklarından kaynaklanmış olabileceği ortadadır. Bununla birlikte öğretmen yetiştiren kurumların farklı bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının lisans programlarında farklılıklar olduğu halde bu programlarda yer alan okul deneyimi derslerinin içerikleri aynıdır. Bu da bölümlere özgü çeşitli sorunları beraberinde getirebilecektir. Yılmaz'a (2006) göre de okul deneyimi etkinlik ve içerikleri, tüm eğitim fakültelerindeki bölümlerde kullanılması öngörülen tek bir kılavuz yerine, okulların haftalık programındaki ders saati de göz önüne alınarak her bölüm ve anabilim dalının ihtiyaçları doğrultusunda kendine özgü bir şekilde yeniden düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akkoç, V. (2003).“Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarında Öğrenim Gören Öğretmen Adayı Öğrencilerin Okul Deneyimi I, II ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerinde Karşılaştıkları Problemlerin Belirlenmesi ve Çözüm Önerileri”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kütahya.
- Aydın, S. , Selçuk, A. ve Yeşilyurt, M. (2007). Öğretmen Adaylarının “Okul Deneyimi II” Dersine İlişkin Görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, IV(II), 75-90.
- Azar, A. (2003). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin görüşlerinin yansımaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 159, 180–194.
- Barnes, R. (2010). Cooperating Teacher Effectiveness as Perceived by Student Teachers and Cooperating Teachers in Ohio Agricultural Education. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ohio State University.
- Battal, N. (1998). Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Etkinlikleri Ne Ölçüde Gerçekleştirilmektedir? 7. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Selçuk üniversitesi Konya.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E. , Karadeniz, Ş., Demirel, F . (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cobb, V. L. (1999). An international comparison of teacher education. ERIC *Clearinghouse on Teaching and Teacher Education*: Washington DC.

- Çepni, S., A. P. Ayas ve A. Baki. (1999). “Fakülte-Okul işbirliği Modelinin Uygulanmasında Karşılaşılan Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”. III. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu’na sunulan bildiri Trabzon: 23–25 Eylül 1999.
- Çiçek, Ş. ve S. Koçak. (2002). “Analysis of Student Teachers’ Teaching Behaviour in Physical Education”. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 23, 74–80.
- Demircan, C. (2007). Okul deneyimi II dersine yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi (Mersin Üniversitesi Örneği). *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 119-132.
- Dilek, D. ve A. Ş. Özdemir. (2002). “İlköğretim Matematik ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretim Elemanları ve Uygulama Öğretmenleri ile ilişkili Olarak ‘Okul Deneyimi II Dersi Hakkındaki Düşünceleri’”. Yakın Doğu Üniversitesi XI. Eğitim Bilimleri Kongresi’ nde sunulan bildiri Lefkoşa: 23-26 Ekim 2002.
- Eski, M. (1992). Öğretmen Adaylarının Gözlem ve Uygulama Çalışmalarında Karşılaştıkları Zorluklar ve Çözüm Önerileri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8, 345-350.
- Gömleksiz, M. N., Mercin, L., Bulut, İ. ve Atan, U. (2006). Okul deneyimi II dersine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri (sorunlar ve çözüm önerileri). *Eğitim Araştırmaları*, 23, 148-158.
- Gözütok, F. D. (1991). Ortaöğretim öğretmenlerinin öğretmenlik formasyonu açısından eğitim ihtiyaçlarının saptanması. İstanbul Eğitimde Nitelik Geliştirme Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu Bildiri Metinleri. 214-217.
- Günçer, B. (1999). “Sunu”, *Aday Öğretmen Kılavuzu*, Ankara: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Kitapları.
- Gürbüz, H. ve A. Sülün.(2004).“Türkiye’de Biyoloji Öğretmenleri ve Biyoloji Öğretmen Adaylarının Nitelikleri”. Milli Eğitim. 16, 192–204.
- Gürşimşek I. ve H. Hamurcu. (1999). “Okullarda Uygulama Çalışmalarının Yürütülmesi Sürecinde Verimlilik Açısından Gerekli Görülen Koşullar ve Gerçekleşme Düzeylerine İlişkin Algılar”, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi. 10, 73–83.
- Güven, İ. (2004). “Sosyal Bilgiler Alan Öğretmen Adaylarının Okul Uygulamalarına Yönelik Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma”. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. 4, 2, 271–300.
- Güzel, H. & Oral, T. (2008). S. Ü. Eğitim Fakültesi OFMAE bölümü öğrencilerinin okul deneyimi etkinlikleri üzerine bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 25, 249-261.

- Harmandar, M., S. Bayrakçeken, R.Y. Kıncal, E. Büyükkasap ve S. Kızılkaya. (2000). “Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde ‘Okul Deneyimi’ Uygulaması ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi”. *Milli Eğitim Dergisi*. 148. (Online). <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/148/1.htm>. Erişim Tarihi: 04.12.2007.
- Işıkoğlu, N., İvrendi, A. ve Şahin, A. (2007). “Öğretmenlik Uygulaması Sürecine Öğretmen Adaylarının Gözüyle Derinlemesine Bir Bakış”. *Eğitim Araştırmaları*. 26, 131–142.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (19. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavcar, N., Sılay, İ., Çakır, M. ve Aygün, M. (1999). “Okul Deneyimi Dersi Üzerine Bir İnceleme”, KTÜ III. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu’nda sunulan bildiri Trabzon, Tarih: 23–25 Eylül 1999.
- Kılınç, A. ve Salman, S. (2007). Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi G.Ü, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27,1(2007). 23-35
- Kiraz, E. ve Uyangör, N. (1999).“Öğretmenlik Uygulamalarında Okul Deneyimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu’na sunulan bildiri Çanakkale: 27–29 Kasım 1999.
- Kiraz, E. (2003). Uygulama Öğretmeni Yeterlilik Ölçeği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 387-398.
- Kocabaş, A., Durukafa, G., Gürşimşek, İ. ve Günay, D. (2000). 1998–1999 Öğretim Yılı Güz Yarıyılı Buca Eğitim Fakültesi Uygulama Okulları İşbirliği Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 12, 44-55.
- Korkmaz, İ. ve Akbaşlı, S. (2001). Okul deneyimi I çalışmalarının öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5, 1-3.
- Koroğlu, H., Başer, N. ve Yavuz, G. (2000). Okullarda Uygulama Çalışmalarının Değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 19, 85–95.
- Kudat, C. (2009). Eğitim fakülteleri yabancı diller eğitimi bölümlerinde okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması: Uygulamalar-sorunlar-öneriler. <http://www.eab.org.tr/eab/oc/egtconf/pdfkitap/> adresinden 22 Temmuz 2013’de indirilmiştir.
- Kudu, M. Özbek, R. ve Bindak, R. (2006). Okul deneyimi I dersine ilişkin öğrenci alguları (Dicle Üniversitesi örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 99-109.

- Kuyumcu, A. (2003) "Foreing Language Teacher Education and Teaching Practise in Turkey". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Küçükahmet, L. ve diğerleri. (2000). "Türkiye’de Öğretmenlik Mesleği Kazandırmanın Tarihi Gelişimi", *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükyılmaz, E. A. (2010). *Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında öğretmen adaylarından beklentileri*. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu. Elazığ.
- MEB. (1998). Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim-Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına ilişkin Yönerge. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Oğuz, A. (2004). Okul Deneyimi I Dersinin Öğretmen Adayları Üzerindeki Etkileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 11, 141-162.
- Oral, B. ve Dağlı, A. (1999). Öğretmen adaylarının okul deneyimine ilişkin algıları. *Çağdaş Eğitim*, 254, 18-24.
- Özbek, Z. T. ve Aytekin, F. (2003). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine bakış açıları ve öğretmenlik uygulaması dersinden memnuniyet durumları üzerine bir araştırma. *Çağdaş Eğitim*, 295, 31-39.
- Paker, T. (2000). "Teaching practice from student teachers' perspective". *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 6(6), 111-118.
- Rıza, T. ve Hamurcu, H. (2000). Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamasına yönelik görüşleri. IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, 15-16 Ekim, Pamukkale Üniversitesi, PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi 2000, Sayı:8, Özel Sayı, Denizli. <http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr> adresinden 3 Temmuz 2009 tarihinde indirilmiştir.
- Sağlam, Ç. ve Sağlam, M. (2002). "Okul Deneyimi Derslerinin Yürütülmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri".Yakın Doğu Üniversitesi XI. Eğitim Bilimleri Kongresi’ nde sunulan bildiri Lefkoşa: 23-26 Ekim 2002.
- Saka, A. Z. ve Akdeniz, A. R. (1999). "Fizik Öğretmen Adaylarına Uygulama Öğretmenleri Tarafından Uygulanmakta Olan Etkinliklerin Belirlenmesi". Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi. Özel Sayısı: 10, 327-334.

- Saracaloğlu, A. S., Serin, O., Bozkurt, N. ve Serin, U. (2004). Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörler. *Çağdaş Eğitim*. 311, 16-27.
- Senemoğlu, N. (2003). “Fakülte-Okul İşbirliği”. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesince düzenlenen 21.Yüzyılda Öğretmen Eğitimi: Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Değerlendirilmesi Paneli’nde sunulan bildiri (Eskişehir, 2003).
- Sevim, S. (2002). “Eğitim Fakültesi-Uygulama Okulu işbirliği Kapsamında Yürütülen Öğretmenlik Uygulaması ve Uygulamada Karşılaşılan Güçlükler”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Sözer, E. (1990). “Öğretmen Yetiştirmeye İlişkin Genel Kavram ve Ölçütlerin Üniversitelerimizdeki Uygulamalara Yansıması”, *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 3(2), 55-66.
- Şahin, Ç. (2004). “Okul Deneyimi-II İşbirliğinde Tarafların Karşılıklı Beklentileri”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(1), 29-42.
- Şaşmaz-Ören, F., Sevinç, Ö. S. ve Erdoğan, E. (2009). Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutumlarının ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15,(58). 217-246.
- Tekeli, İ. (2004). *Eğitim Üzerine Düşünmek*. Ankara: T.Ü.B.A. Yayınları. TÜBİTAK. Matbaası.
- Toprak, M. ve Akboy, R. (1999). *Öğretmen Yetiştirmede Yeni Model ve Bazı Düşünceler*. IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 1. A.Ü. Yayınları No: 51. Eskişehir. (403-420).
- Toprakçı, E. ve Üstün, A. (2002) “Okul Deneyimi Dersleri Uygulamalarına Uygulama Okulu ve Personelinin Bakışı (Sivas ve Amasya illeri Karşılaştırması)”. Yakın Doğu Üniversitesi XI. Eğitim Bilimleri Kongresi’ ne sunulan bildiri Lefkoşa: 23-26 Ekim 2002.
- Tüfekçi, S. (1999). “Öğretmenlik Uygulamasının Değerlendirilmesi”. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi. Özel Sayı: 10, 211-216.
- Yapıcı, Ş. ve Yapıcı, M. (2004). Öğretmen adaylarının okul deneyimi I dersine ilişkin görüşleri. *İlköğretim-Online*, 3(2), 54-59.
- Yeşilyurt, E. ve Semerci, Ç. (2011). Uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Bakış Dergisi*, 27.

- Yıldız, E. (2002). Okul deneyimi I ve okul deneyimi II derslerinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yıldız, H. (2006). YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında yer alan okul deneyimi II etkinliklerinin değerlendirilmesi (Sivas ili Cumhuriyet Üniversitesi örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Yılmaz, M. (2006). Resim-İş eğitimi öğretmen adaylarının okul deneyimi I uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar. GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26 (1), 165-185.
- Yılmaz, N. (2009). Öğretmenlik programlarındaki okul deneyimi Dersinin öğrenim çıktıları ve uygulaması. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(1), 231-254.*
- YÖK, (1998). *Fakülte-Okul İşbirliği Kitapçığı*. Ankara: YÖK yayınları.
- YÖK /Dünya Bankası, (1999). *Aday öğretmen kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Yayınları, Öğretmen Eğitimi Dizisi.
- YÖK. (1999). *Türkiye’de öğretmen eğitiminde standartlar ve akreditasyon*. Ankara: Öğretmen Eğitimi dizisi.
- YÖK. (2007). *Eğitim fakültelerinde uygulanacak yeni programlar*. 27.08.2008 tarihinde http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/yeni_programlar_ve_icerik.htm adresinden alınmıştır.